

УДК 37:78:167-047.37

DOI 10.31654/2663-4902-2022-PP-3-74-80

Козир А. В.

доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри теорії та методики музичної освіти, хорового співу і диригування
Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова
kozyr7@ukr.net
orcid.org/0000-0003-3124-975X

Кучменко Е. М.

доктор історичних наук, професор
кафедри всесвітньої історії та міжнародних відносин
Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя
kuchmeh@yahoo.com
orcid.org/0000-0003-1311-4181

**СИНЕРГЕТИЧНИЙ ПІДХІД ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ
МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ МИСТЕЦЬКИХ ДИСЦИПЛІН**

В статті авторами поставлено завдання з точки зору синергетичного підходу дослідити рівень професійної підготовки майбутніх викладачів мистецьких дисциплін. Професійну діяльність викладача мистецьких дисциплін, можна трактувати як процес, результатом якого є народження чогось нового, що і є результатом творчої діяльності. Такий підхід дає змогу структурувати систему поглядів на цілісне вивчення цієї діяльності в руслі наукових поглядів учених (Б. Ломов, О. Рудницька, Г. Падалка, О. Реброва, О. Щолокова та ін.). У цьому процесі важлива роль належить мистецькій освіті: осягненню художнього смислу поряд із засвоєнням об'єктивної інформації про мистецтво; образному мисленню у взаємозв'язку з логічним; підсвідомим процесам «осяння», які супроводжують усвідомлення образного змісту мистецького твору; задоволенню духовних потреб, а не прагматичному споживанню мистецтва. Вирішення цих завдань можливе за умови гуманізації освіти, що передбачає синергетичний підхід до організації освітньої справи, завдяки якому підготовка майбутніх фахівців має забезпечувати створення максимально сприятливих умов для розкриття й розвитку здібностей особистості, її самовизначення; орієнтацію на забезпечення повноцінного життя на кожному з вікових етапів. Зазначимо, що синергетичний підхід дозволяє розкрити значення особистісних цінностей викладача мистецьких дисциплін, як стрижня його особи, яка забезпечує можливість орієнтації на її успішне становлення (О. Асмоллов, С. Гончаренко, І. Зязюн, Д. Леонтєв, О. Олексюк, І. Підласий, С. Гончаренко та ін.). Синергетичний підхід дозволяє розглянути творчу діяльність особистості у динаміці, у постійно змінному русі, якій притаманні нелінійність розвитку, хаотичність та відкритість. Синергетичний підхід зосереджується на траєкторіях творчого руху учасників. У цьому процесі увага спрямовується на синтезуючий принцип, який поєднує індивідуальні та генералізуючі можливості майбутнього викладача мистецьких дисциплін. Синергетичний підхід дозволяє звернути увагу та такі важливі якості особистості, як уміння керувати нестійкими станами і процесами. Синергетичний підхід дає розуміння зв'язку між ступенем відкритості зовнішнім впливам і продуктивним використанням фрактальної аналогії, тобто він передбачає декілька етапів становлення складної системи, де умовно виділяють період хаотичності, період загострення, критичного стану і безпосередньо конструктивний період. Відповідно цих позицій, критичним станом мозку майбутнього викладача мистецьких дисциплін у творчій діяльності можна вважати роботу диригента над партитурою музичного твору. М. Канерштейн відмічає, що глибоке проникнення в характер образів твору та їх розвиток, усвідомлення загальної драматургічної лінії твору допомагають виконавцю зрозуміти задуми автора, осягнути зміст музики і знайти потрібні засоби для його вираження.

Ключові слова: методика навчання мистецьких дисциплін, синергетичний підхід, професійна підготовка викладачів мистецьких дисциплін, музичне мистецтво.

Постановка проблеми. Реалії сьогодення потребують підвищення суспільної уваги до проблем якості й результативності національної освітньої системи в Україні і, зокрема, до проблем мистецької освіти, що генерують постійний науковий інтерес не просто до питань якісної підготовки викладачів мистецьких дисциплін, а й до перманентного підвищення професійної компетентності випускників мистецьких закладів освіти [4]. З цієї позиції професійну діяльність, певною мірою, можна трактувати як особистісну категорію, як процес створення нового та результат творчої діяльності. Такий підхід дає змогу структурувати систему поглядів на цілісне вивчення цієї діяльності в руслі наукових поглядів учених.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. З цього приводу Б. Ломов зазначив, що «система психологічних понять багаторівнева, тому вона побудована ієрархічно. Вона включає ряд підсистем, які володіють різними функціональними якостями. Можна виокремити три основні нерозривно взаємопов'язані підсистеми: когнітивну, у якій реалізується пізнавальна функція; регулятивну, яка забезпечує регуляцію діяльності та поведінки; комунікативну, яка формується і реалізується у процесі спілкування» [11].

У цьому процесі важлива роль належить мистецькій освіті, яка є такою освітньою сферою, котра спрямована на самореалізацію особистості, а саме: всебічний розвиток здібностей та смаку, естетичного досвіду і ціннісних орієнтацій, здатності до спілкування з художніми цінностями у процесі активної творчої діяльності [9]. Про особливості мистецької освіти свідчить, на думку Рудницької, «зміна акцентів у співвідношенні типових для освіти діалогічних пар, в яких пріоритетність надається: емоційному розвитку в його взаємозв'язку з розумовим; суб'єктивному чиннику досягнення художнього смислу поряд із засвоєнням об'єктивної інформації про мистецтво; образному мисленню у взаємозв'язку з логічним; підсвідомим процесам «осяяння», які супроводжують усвідомлення образного змісту мистецького твору; задоволенню духовних потреб, а не прагматичному споживанню мистецтва» [13].

Вирішення цих завдань можливе за умови гуманізації освіти, що передбачає синергетичний підхід до організації освітньої справи, завдяки якому підготовка майбутніх фахівців має забезпечувати створення максимально сприятливих умов для розкриття й розвитку здібностей особистості, її самовизначення; орієнтацію на забезпечення повноцінного життя на кожному з вікових етапів [5]. У сучасних умовах, як зазначив А. Авдієвський, важливо «сконсолідувати наші зусилля на дуже важливому аспекті людської діяльності – музичній освіті, в центрі уваги якої повинно бути формування особистості, гармонійний розвиток підростаючого покоління» [1].

Змістове оновлення мистецького навчання, думку Г. Падалки, вбачається у впровадженні таких основних напрямків, як забезпечення гуманістичних основ досягнення мистецтва; опора на національні засади художнього розвитку особистості; актуалізація особистісно-соціальних підходів до навчання студентів; орієнтація системи мистецького навчання на взаємодію рівноправних його компонентів; дотримання оптимального балансу між трьома основними сферами навчальної діяльності студентів: пізнавальною, оцінювальною, творчою. Адже викладач музично-педагогічних дисциплін повинен формувати естетичні погляди і профорієнтаційну майстерність студентів, направляти їх загально-музичний розвиток, поглиблювати історичні й теоретичні знання, розвивати почуття відповідальності, волю, цілеспрямованість [10].

Зазначимо, що синергетичний підхід дозволяє розкрити значення особистісних цінностей викладача мистецьких дисциплін, як стрижня його особи, яка забезпечує можливість орієнтації на її успішне становлення (О. Асмолов, С. Гончаренко, І. Зязюн, Д. Леонтьєв, О. Олексюк, І. Підласий та ін.). У зв'язку з цим, особливого значення набуває роль ціннісних орієнтацій та ціннісних взаємовідносин у процесі підготовки майбутніх викладачів мистецьких дисциплін до продуктивної діяльності. Адже професійна підготовка студентів факультетів мистецтв спрямовується на майбутню музично-педагогічну діяльність, у процесі якої формування професійних знань та

вміль у значній мірі залежить від особистісного ставлення до мистецтва. У цьому процесі роль механізму зв'язку виконує синергетичний підхід. У системі наукового пошуку існує погляд, що ціннісне ставлення в процесі засвоєння мистецтва є підґрунтям підготовки особистості до співтворчості. Основу осягнення цього процесу складає розуміння ціннісного ставлення до творів мистецтва як характерної ознаки творчої активності особистості.

Основний матеріал. Синергетичний підхід, який більшою мірою застосовується для дослідження самоорганізації надскладних систем, спонукає до переосмислення понять творчої роботи, значно розширюючи багатовекторність та багатоплощинність виконавського «ландшафту», оскільки він є неструктурованою сталою системою, де все визначено і злагоджено. Тому синергетичний підхід дозволяє розглянути творчу діяльність особистості у динаміці, у постійно змінному русі, якій притаманні нелінійність розвитку, хаотичність та відкритість. Важливим і сутнісним саме для цього підходу є те, що кожен елемент, який з позиції інших наукових підходів може розглядатися як незначний чинник впливу, набуває цінності, оскільки, синергетика базується на тому, що хаос є генератором-джерелом випадковості, множинності і різноманітності народження нових структур. На думку С. Гончаренка, синергетика ставить метою пізнання загальних принципів самоорганізації систем, різної природи, аби вони мали такі властивості, як відкритість, нелінійність, нерівноваженість, здатність підсилювати випадкові фруктуації [2].

З цього ракурсу синергетичний підхід зосереджується на траєкторіях творчого руху учасників, до того ж окремі траєкторії людини як певній творчій одиниці чи колективу як мистецькій одиниці притаманна функціональна невизначеність, перемінність, оскільки особистості взаємодіють не лише у конкретній творчій організації, а також є одиницями інших коаліцій, резонуючи з певними подіями і явищами мистецької сфери. У цьому процесі увага спрямовується на синтезуючий принцип, який поєднує індивідуальні та генералізуючі можливості майбутнього викладача мистецьких дисциплін, на передній план висувається творча активність людини, її енергетичний заряд, який шукає виходу назовні, може багаторазово інтенсифікуватися певним явищем, подією, може зберігати цей потенціал протягом певного часу, а може його передати іншому [8].

Передбачаючи проходження етапу квазістаціонарної стадії, синергетичний підхід тим самим передбачає розвиток творчих ідей, які проявляються в імманентному вигляді, а також стадію різкого і швидкого їх зростання, яке зовні виявляється як інсайт – неочікуваний стрибок у розумінні, раптове винайдення музичного змісту, можливе утворення зв'язків у неочікуваному або неіснуючому донині поєднанні образів, тобто активній творчій діяльності. Важливим у цьому аспекті є урахування наявності певної нестабільності та можливості впливу різної інтенсивності на усі точки системи. Тому навіть незначні педагогічні впливи можуть мати високий результат, ефект, або сприяти появі лавиноподібного музичного розвитку-пошуку.

Синергетичний підхід дозволяє звернути увагу та такі важливі якості особистості, як уміння керувати нестійкими станами і процесами. Зокрема, І. Євін зазначає, що «чутливість нестійких систем до зовнішніх впливів, з однієї сторони, полегшує задачу керівництва, оскільки не вимагає великих силових та енергетичних ресурсів, але, з іншої сторони – перетворює сам процес керівництва у справжнє мистецтво, оскільки для цього необхідна висока точність впливу на систему, якою керують» [6]. Учений припускає, що критичний стан мозку регулюється, адже він є керованим процесом, а саме мистецтво виступає важливим інструментом підтримання мозку у критичному стані, коли фіксується надзвичайна чутливість, його здатність реагувати на найдрібніші зміни, як зовнішніх стимулів, так і внутрішніх психічних процесів, різними переходами від однієї форми поведінки до іншої.

Відповідно цих позицій, критичним станом мозку майбутнього викладача мистецьких дисциплін у творчій діяльності можна вважати роботу диригента над партитурою музичного твору. Як точно відмічає М. Канерштейн, «глибоке проникнення в характер образів твору та їх розвиток, усвідомлення загальної драматургічної лінії твору допомагають виконавцю зрозуміти задуми автора, осягнути зміст музики і знайти потрібні засоби для його вираження». Тому робота над партитурою «потребує

напруженої праці, великого терпіння, допитливості і умінь», вона має підпорядковуватися прагненню відкрити особливості драматургічного розвитку, де будь-який виразний засіб партитури має розглядатися як засіб, за допомогою якого композитор розкриває драматургію, розвиток музичного образу» [7].

З огляду на це, М. Канерштейн простежує ідентифікатор невизначеності з позиції підготовленості чи невідготовленості диригента до репетиційної роботи згідно плану. Такий параметр залежить від досвіду, умінь і темпераменту керівника музичного колективу, постійності його виконавського складу та інших чинників. Учений відзначає, що у диригентів, які приходять на репетицію без добре наміченого раніше плану роботи із хором (оркестром) як правило репетиційний процес набуває елементів стихійності. Зокрема, він застерігає, що «відсутність раніше продуманого плану призводить до того, що часу, відведеного для репетиції, завжди не вистачає, щось залишається недоробленим, наз'ясованим... Досвід показує, що плідна робота на репетиціях без чітко продуманого плану неможлива. Прагнення діяти без плану призводить до втрати перспективи, неумінню виділити найголосніше, до втрати часу і розкиданості» [7].

Іншу сторону репетиційної роботи висвітлює М. Гордійчук, який розглядає різні аспекти роботи з хоровим колективом дітей шкільного віку. З позиції синергетичного підходу методист і практик застерігає від помилки у технології розучування двоголосних, а далі – багатоголосних творів. Він пояснює, що кожен хорист має не абстрагуватися від сприйняття другого голосу, а навпаки «з самого початку уважно вслухатися в звучання не тільки своєї, але й другої хорової партії із тим, щоб весь час підстроювати свій голос до звучання обох партій, а також зливатися з іншими голосами за силою і тембром» [3]. Іншими словами М. Гордійчук вбачає в кожному з учнів своєрідну точку біфуркації, яка розходить у вигляді павутиння до інших учасників хорового колективу. Відтак за умови впливу на одну таку точку, через павутиння здійснюється вплив на інших співаків, навіть якщо безпосереднього контакту з іншим учнем не було [3].

Так, синергетичний підхід дає розуміння зв'язку між ступенем відкритості зовнішнім впливам і продуктивним використанням фрактальної аналогії, тобто він передбачає декілька етапів становлення складної системи, де умовно виділяють період хаотичності, період загострення, критичного стану і безпосередньо конструктивний період. Етап хаотичності, або квазістаціонарна стадія містить творчі ідеї або творчу енергію у прихованому, імманентному вигляді. Це може бути форма відособлення, локалізації, диференціації, або ж некеровані форми злиття та інтеграції. Наступна стадія характеризується різким і швидким їх зростанням, яке зовні виявляється як інсайт – неочікуваний стрибок у розумінні, раптове віднайдення музичного змісту, можливе утворення зв'язків у неочікуваному або неіснуючому донині поєднанні образів, тобто активній творчо-інтерпретаційній роботі. Важливим у цьому аспекті є урахування наявності певної нестабільності і можливості впливу різної інтенсивності на усі точки системи. Тому навіть незначні педагогічні впливи можуть мати високий результат, ефект, або сприяти появі лавиноподібного музичного розвитку-пошуку.

Важливим є те, що даний підхід орієнтує до самодобудовування майбутніми учителями музичного мистецтва тих ланок, яких не вистачає на початковому етапі творчо-інтерпретаційної роботи. Підтвердження тому вбачаємо у гострому спостереженні С. Мальцева, який відмічає, що виконавець не тільки створює матерію, а складає її з готових блоків – музичних відрізків, він ними маніпулює, складає на кшталт мозаїки. До того ж, чим меншим є кожен блок, тим непередбачуваніші музичні події і цікавіше виконавство... У будь-якій історичній формі завжди в тій чи іншій мірі базується на комбінуванні деякої кінцевої множини відносно стійких елементів [12]. Таким чином статичним блоком можна вважати партитуру, музичний твір, що обирає диригент у роботі з шкільним хоровим колективом, однак кожен виконавець, особливості його тембру, рівень володіння голосовим апаратом є завжди перемінними, тому вони утворюють багатоваріантність можливого звучання кожного разу, не зважаючи на те, що специфіка виникнення у ньому «нового» обумовлена засобом

контекстуалізації «старого». Тож, синергетика особливу увагу спрямовує на дії хориста на мікрорівні.

Висновки. З огляду на це будь-яке резонування з мистецькими подіями, ідеями та явищами, які можуть виникати, поповнюючи внутрішню енергію і потенціал як хористів, так і майбутніх учителів музики детермінують їх саморозвиток, самоутворення цілісності образу в процесі творчо-інтерпретаційної роботи. Тому максимальне розширення креативного поля пошуку, охоплення максимально можливого різноманіття елементів знань у галузі мистецтва завжди проходить як певний творчий імпульс у всій надскладній системі, до яких відноситься творчий колектив і його керівник. Враховуючи вищезазначене, творча діяльність розглядається як організація процесу керування без лінійного керування нею, виключаючи диктатуру, опікування, примушення до дії, натомість скеровуючи учасників до відкриття себе і пошуку власного шляху розвитку, пошуку нового знання, здатності до самоорганізації внаслідок усвідомлення і віднайдення когерентних елементів, що складатимуться у єдину систему на основі особистісного орієнтування. Це своєрідне бачення цілого раніше складових частин, оскільки вони ще знаходяться в процесі становлення чи упорядкування.

Література

1. Авдієвський А. Т. Формування особистості на ґрунті національно-культурного відродження. *Мистецтво у школі*: зб. ст. / упор. І. М. Гадалова. Київ: УДПУ, 1996. Вип. I. С. 80–83.
2. Гончаренко С. У. Український педагогічний енциклопедичний словник. Рівне: Волинські береги, 2011. 552 с.
3. Гордійчук М. М. Хор і майстри хорового співу. Музика і час. Київ: Муз. Україна, 1984. С. 243–276.
4. Гузій Н. В. Педагогічний професіоналізм: історико-методологічні та теоретичні аспекти. Київ: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2004. 243 с.
5. Зязюн І. А. Педагогіка і психологія професійної освіти: результати досліджень і перспективи: зб. наук. пр. Київ: КПЕК, 2003. 679 с.
6. Евин І. А. Искусство и синергетика. Москва: Едиториал УРСС, 2004. 164 с.
7. Канерштейн М. Вопросы дирижирования. Москва: Музыка, 1972. 257 с.
8. Козир А. В., Федоришин В. І. Вступ до акмеології мистецької освіти: навч.-методич. посіб. Київ: Вид-во НПУ ун-т імені М.П. Драгоманова, 2012. 263 с.
9. Кучменко Е. М. Художня освіта – головна мета гуманістично зорієнтованої парадигми. *Сучасна мистецька освіта: міжнародні науково-практичні читання пам'яті А. Авдієвського*: матеріали науково-практичної конференції. Київ: РПУ ім. М. П. Драгоманова, 2019. С. 55–61.
10. Падалка Г. М. Педагогіка мистецтва. *Теорія і методика викладання мистецьких дисциплін*. Київ: Освіта Україна, 2008. 274 с.
11. Ломов Б. Ф. Проблема общения в психологии. Москва, 1981. С. 5–34.
12. Мальцев С. О психологии музыкальной импровизации. Москва: Музыка, 1991. 88 с.
13. Рудницька О. П. Педагогіка: загальна та мистецька: навч. посіб. Київ, 2002. 270 с.

References

1. Avdiievskiy, A.T. (1996). Formuvannya osobystosti na grunti natsionalno-kulturnoho vidrozhennia [The formation of personality on the basis of national and cultural revival]. *Mystetstvo u shkoli – Art in school*, I, 80–83. I.M. Hadalova (Eds.). Kyiv: UDPU [in Ukrainian].
2. Honcharenko, S.U. (2011). *Ukrainskyi pedahohichnyi entsyklopedychnyi slovnyk* [Ukrainian pedagogical encyclopedic dictionary]. Rivne: Volynski berehy [in Ukrainian].
3. Hordiichuk, M.M. (1984). Khor i maistry khorovoho spivu [Choir and masters of choral singing]. *Muzyka i chas – Music and time*. Kyiv: Muz. Ukraina [in Ukrainian].
4. Huzii, N.V. (2004). Pedahohichnyi profesionalizm: istoryko-metodolohichni ta teoretychni aspekty [Pedagogical professionalism: historical, methodological and theoretical aspects]. Kyiv: NPU imeni M. P. Drahomanova [in Ukrainian].

5. Ziaziun, I.A. (2003). *Pedahohika i psykhologhiia profesiinoi osvity: rezultaty doslidzhen i perspektyvy* [Pedagogy and psychology of professional education: research results and perspectives]. Kyiv: KPEK [in Ukrainian].
 6. Evyn, Y.A. (2004). *Yskusstvo y synerhetyka* [Art and synergy]. Moskva: Edytoryal URSS [in Russian].
 7. Kanershtein, M. (1972). *Voprosy dyryzhyrovanyia* [Conducting questions]. Moskva: Muzyka [in Russian].
 8. Kozyr, A.V. & Fedoryshyn, V.I. (2012). *Vstup do akmeolohii mystetskoï osvity* [Introduction to acmeology of art education]. Kyiv: Vyd-vo NPU un-t imeni M.P. Drahomanova [in Ukrainian].
 9. Kuchmenko, E.M. (2019). Khudozhnia osvita – holovna meta humanistychno zoriietovanoi paradyhmy [Art education is the main goal of the humanistically oriented paradigm]. *Suchasna mystetska osvita: mizhnarodni naukovo-praktychni chytannia pamiati A. Avdiievskoho – Modern art education: international scientific and practical readings in memory of A. Avdiievskyyi*. Kyiv: RPU im. M. P. Drahomanova [in Ukrainian].
 10. Padalka, H.M. (2008). *Pedahohika mystetstva* [Art pedagogy]. *Teoriia i metodyka vykladannia mystetskykh dystsyplin – Theory and teaching methods of artistic disciplines*. Kyiv: Osvita Ukraina [in Ukrainian].
 11. Lomov, B.F. (1981). *Problema obshchenyia v psykhologhyi* [The problem of communication in psychology]. Moskva [in Russian].
 12. Maltsev, S. (1991). *O psykhologhyi muzekalnoi ymprovizatsyy* [On the psychology of musical improvisation]. Moskva: Muzeka [in Russian].
 13. Rudnytska, O.P. (2002). *Pedahohika: zahalna ta mystetska* [Pedagogy: general and artistic]. Kyiv [in Ukrainian].
-

Kozyr A.

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor,
Head of the Department of Theory and Methods of Music Education,
Choral Singing and Conducting of the National Pedagogical Dragomanov University
kozyr7@ukr.net
orcid.org/ 0000-0003-3124-975X

Kuchmenko E.

Doctor of Historical Sciences, Professor of the Department of World History and International Relations,
Nizhyn Mykola Gogol State University
kuchmeh@yahoo.com
orcid.org/ 0000-0003-1311-4181

SYNERGETIC APPROACH TO PROFESSIONAL TRAINING FUTURE TEACHERS OF ART DISCIPLINES

In the article, the authors set the task from the point of view of the synergetic approach to investigate the level of professional training of future teachers of art disciplines. The professional activity of a teacher of art disciplines can be interpreted as a process that results in the birth of something new, which is the result of creative activity. This approach makes it possible to structure the system of views on the holistic study of this activity in line with the scientific views of scientists (B. Lomov, O. Rudnytska, G. Padalka, O. Rebrova, O. Shcholokova, etc.). In this process, an important role belongs to art education: the comprehension of artistic meaning along with the assimilation of objective information about art; figurative thinking in relation to the logical; subconscious processes of "enlightenment" that accompany the awareness of the figurative content of the work of art; meeting spiritual needs, not pragmatic consumption of art. The solution of these problems is possible under the condition of humanization of education, which provides a synergetic approach to the organization of educational work, through which the training of future professionals should ensure the most favorable conditions for the disclosure and development of personality, self-determination; focus on ensuring a full life at each age. Note that the synergetic

approach allows to reveal the importance of personal values of the teacher of art disciplines, as the core of his personality, which provides an opportunity to focus on its successful formation (O. Asmolov, S. Goncharenko, I. Zyazyun, D. Leontiev, O. Oleksyuk, I. Podlasy, S. Goncharenko and others). The synergetic approach allows us to consider the creative activity of the individual in the dynamics, in a constantly changing movement, which is characterized by nonlinearity of development, chaos and openness. The synergetic approach focuses on the trajectories of the creative movement of the participants. In this process, attention is focused on the synthesizing principle, which combines individual and generalizing capabilities of the future teacher of art disciplines. A synergetic approach allows you to pay attention to such important personality traits as the ability to manage unstable states and processes. The synergetic approach provides an understanding of the relationship between the degree of openness to external influences and the productive use of fractal analogy, ie it involves several stages of a complex system, where there is a period of chaos, aggravation, critical state and direct constructive period. According to these positions, the critical state of the brain of the future teacher of art disciplines in creative activity can be considered the work of the conductor on the score of a musical work. M. Kanerstein notes that a deep penetration into the nature of the images of the work and their development, awareness of the general dramatic line of the work help the performer to understand the author's intentions, understand the meaning of music and find the necessary means to express it.

Key words: methods of teaching art disciplines, synergetic approach, professional training of teachers of art disciplines, music art.